

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Februarie 2019

Modul de formare – model

- Material realizat în cadrul proiectului¹ de Centrul de Resurse Juridice -

Subiectul 1 – Instrucțiuni pentru formatori

Modul	Subiectul 1 – Informarea victimelor
Desfășurare	<ul style="list-style-type: none"> • Introducere și exercițiu de cunoaștere (ice-breaker) • Prezentare interactivă • Discuție moderată
Durată	1 oră și jumătate <ul style="list-style-type: none"> • 20 minute ice-breaker • 30 minute prezentare • 40 minute discuții moderate
Material de formare	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentare slide-uri • Instrucțiuni pentru formatori (nota de față și notele din slide-uri) • Materiale pentru participanți
Materiale pentru pregătirea formatorului	<ul style="list-style-type: none"> ○ DG Justice Guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA - <i>Guidance document</i>, disponibil la: https://www.legal-tools.org/en/browse/record/daaee5; ○ Vasiliki Artinopolou, Alexandra Koufouli, Iro Michael, <i>Towards a victim-centred police response. Training manual</i>. (2018) elaborat în cadrul proiectului PROTASIS co-finanțat prin Programul Drepturi, Egalitate și Cetățenie al UE (JUST/2015/RDAP/AG/VICT/9318, disponibil la: https://protasis-project.eu/protasis-training-manual/) ○ Gabriela Dima, Iolanda Felicia Beldianu (coord.) <i>Violența domestică: intervenția coordonată a echipei multidisciplinare</i>.

¹ <http://www.crj.ro/antidiscriminare/vicatis/>

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

	<p><i>Manual pentru specialiști</i>, Timișoara, Editura de Vest, 2015, disponibil la: http://violentaimpotrivafemeilor.ro/wp-content/uploads/2016/09/CONNECT-UNITBV-manual-pentru-specialisti-interventia-co.pdf (Manualul Connect)</p>
Materiale pentru participanți	<ul style="list-style-type: none"> • Print după prezentarea slide-urilor (fără comentariile pentru formator) • Directiva 2012/29/UE (Directiva victimelor) în limba română • Selecție de legislație privitoare la informare despre drepturile pe care le are victima (Art. 81 CPP, Art. 4, Lg. 211/2004, Art 7(2) Lg. 217/2003, Art. 43 Lg. 678/2001). • Legea de ratificare a Convenției de la Istanbul • Compilație de rezultate din Sondaje de opinie care arată discriminarea și distanța socială. Date statistice privitoare la violența domestică.

Obiective de învățare:

La finalul acestui modul, participanții vor:

- Cunoaște drepturile victimelor, asupra cărora acestea trebuie informate;
- Fi capabili să reflecte critic asupra realităților și practicilor românești;
- Fi capabili să identifice soluții la problemele cu care se confruntă legate de respectarea drepturilor victimelor.

Sfaturi generale:

- Este de așteptat ca formatorul să adapteze materialele la audiență și contextul specific al participanților la formare. Nu trebuie urmată ca atare prezentarea atâta timp cât se ating obiectivele formării și este transmisă informația centrală.
- Unele exemple apar în notițe/materiale. Formatorul ar trebui să le poată suplimenta cu propriile exemple, din experiența profesională.
- Formatorul/formatoarea trebuie să cunoască realitățile generale din România, marcate, cel puțin, de resurse insuficiente. **Atenție! Recunoașterea neajunsurilor nu justifică compromisuri în respectarea drepturilor victimelor (compromisurile înseamnă de cele mai multe ori încălcarea drepturilor victimelor).** Discuția trebuie ghidată spre soluții și respectarea drepturilor victimelor cu resursele existente. Este important a sublinia că unele dintre cele mai importante resurse sunt cele legate de cunoașterea drepturilor și dezvoltarea abilităților de comunicare cu victimele.

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Exercițiu de cunoaștere

Tur al mesei, fiecare participant se prezintă spunând cum se numește, cum vrea să i se spună în cadrul formării și ce profesie are (nu se va insista pe funcție – formatorul va începe cu propriul exemplu).

Este important ca participanții la formare să conștientizeze că sunt acolo în calitatea lor de profesioniști într-un anumit domeniu (cu etică profesională și datorii a fi îndeplinite, indiferent de circumstanțe), care au venit să învețe, să împărtășească experiențe și să contribuie la servicii mai bune pentru victime: asistenți sociali, polițiști, psihologi, lucrători în ONG-uri/servicii de sprijin a victimelor etc. Este important a recunoaște probleme și neajunsurile, dar totodată a evita pe parcursul formării blamarea unei profesii sau a alteia, acest lucru putând pune participanții la formare în defensivă.

După un exercițiu de cunoaștere, formatorul va stabili obiectivele formării și câteva reguli de interacțiune în cadrul formării (vorbim pe rând; nu judecăm ce spun ceilalți ci, dacă considerăm că e cazul, contrazicem respectuos; încercăm să ne ținem de subiect/să răspundem la întrebarea adresată, fără să divagăm; punem telefonul pe silențios, și nu-l folosim în timpul sesiunii; nu divulgăm date confidențiale legate de cazuri cu care ne-am întâlnit care pot duce la identificarea persoanelor în cauză etc.)

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Subiectul 2 – Instrucțiuni pentru formatori

Modul	Subiectul 2 – Abordarea victimelor
Desfășurare	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentare interactivă • Discuție moderată • Exerciții/joc de rol
Durață	2 ore <ul style="list-style-type: none"> • 30 minute prezentare interactivă • 45 minute discuții moderate • 45 minute exercițiul Power Walk și jocul de rol
Material de formare	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentare slide-uri • Instrucțiuni pentru formatori (nota de față și notele din slide-uri) • Materiale pentru participanți
Materiale pentru pregătirea formatorului	<ul style="list-style-type: none"> ○ DG Justice Guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA - <i>Guidance document</i>, disponibil la: https://www.legal-tools.org/en/browse/record/daaee5; ○ Capitolele relevante din Vasiliki Artinopolou, Alexandra Koufouli, Iro Michael, <i>Towards a victim-centred police response. Training manual</i>. (2018) elaborat în cadrul proiectului PROTASIS co-finanțat prin Programul Drepturi, Egalitate și Cetățenie al UE (JUST/2015/RDAP/AG/VICT/9318, disponibil la: https://protasis-project.eu/protasis-training-manual/; ○ Capitolele relevante din Gabriela Dima, Iolanda Felicia Beldianu (coord.) <i>Violența domestică: intervenția coordonată a echipei multidisciplinare. Manual pentru specialiști</i>, Timișoara, Editura de Vest, 2015, disponibil la: http://violentaimpotrivaefemeilor.ro/wp-content/uploads/2016/09/CONNECT-UNITBV-manual-pentru-specialisti-interventia-co.pdf (Manualul Connect) ○ Capitolele relevante din EU Agency for Fundamental Rights, <i>Making hate crime visible in the European Union</i>:

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

	<p><i>acknowledging victims' rights</i>, Viena, 2012, disponibil la: http://fra.europa.eu/en/publication/2012/making-hate-crime-visible-european-union-acknowledging-victims-rights</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Exercițiul "Privilege Walk" - un exemplu de organizare a acestui exercițiu poate fi găsit la: https://peacelearner.org/2016/03/14/privilege-walk-lesson-plan/, elaborat în cadrul <i>George Mason's School for Conflict Analysis and Resolution</i>; sau varianta mai ușoară, în care exercițiul este vizionat în execuția altora: https://www.youtube.com/watch?v=hD5f8GuNuGQ
Materiale pentru participanți	<ul style="list-style-type: none"> • Print după prezentarea slide-urilor (fără comentariile pentru formator/formatoare) • Directiva 2012/29/UE (Directiva victimelor) în limba română • H.G. 49/2011, componenta referitoare la Metodologia-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie. • Handout cu roata puterii și controlului. • Handout cu reguli privind audierea victimei vulnerabile

Obiective de învățare:

La finalul acestui modul, participanții vor:

- Fi capabili să înțeleagă impactul suplimentar al infracțiunilor asupra victimelor vulnerabile;
- Vor fi capabili să înțeleagă importanța unei abordări a victimelor care reflectă respect, atenție și profesionalism, inclusiv din perspectiva intereselor justiției;
- Vor fi capabili să exemplifice prin practica proprie importanța unei abordări a victimelor care reflectă respect, atenție și profesionalism.

Sfaturi generale:

- Este de așteptat ca formatorul să adapteze materialele la audiență și contextul specific al participanților la formare. Nu trebuie urmată ca atare prezentarea atâta timp cât se ating obiectivele formării și este transmisă informația centrală.
- Unele exemple apar în notițe/materiale. Formatorul ar trebui să le poată suplimenta cu propriile exemple, din experiența profesională.

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

- Formatorul trebuie să fie conștient de existența prejudecăților la nivelul auditoriului, ceea ce poate face tratarea subiectului victimelor vulnerabile mai dificil. Exercițiul "Power Walk" are obiectivul sensibilizării participanților la realitățile complexe în care trăiește fiecare și la a conștientiza privilegiile sau dezavantajele pe care fiecare le-a avut în viață. Nu este recomandat a se intra într-o confruntare directă a prejudecăților, ci a se insista pe datoria fiecărui participant de a se comporta cu profesionalism în munca pe care o face, indiferent de propriile credințe. De asemenea, relația de putere pe care furnizorii de servicii o creează cu victimele, dacă furnizorii nu sunt formați și nu au nivelul adecvat de profesionalism, poate, de asemenea, duce la abuz de putere. E important ca formatorul să insiste astfel pe ideea de obiectivitate și profesionalism ce implică atât conștientizarea propriilor prejudecăți și limite, cât și separarea atitudinilor și credințelor personale de exercitarea atribuțiilor profesionale care trebuie guvernată atât de reglementările legale, regulile profesionale și etica profesională cât și de respectul total pentru individualitatea, drepturile și demnitatea victimei.
- Este recomandat ca formatorul să aibă pregătire psihologică și/sau experiență relevantă de intervievare a victimelor vulnerabile, dar și experiență de formare/lucrul cu adulții, în special pentru exercițiul Power Walk. Alternativ, exercițiul se poate derula prin vizionarea implementării exercițiului în alt context și discuție cu grupul ulterior vizionării: <https://www.youtube.com/watch?v=hD5f8GuNuGQ>. În acest fel, participanții nu sunt confrunțați în mod direct și public cu propria situație.
- Modulul nu este suficient pentru a aborda toate categoriile de victime. Din acest punct de vedere, este important ca formatorul să furnizeze participanților materiale suplimentare/surse la care poate face apel ulterior pentru a aprofunda.

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Subiectul 3 – Instrucțiuni pentru formatori

Modul	Subiectul 3 – Referirea/direcționarea către servicii
Desfășurare	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentare interactivă • Discuție moderată • Studii de caz • Formular de evaluare final
Durată	<p>2 ore 30 minute</p> <ul style="list-style-type: none"> • 30 minute prezentare interactivă • 45 minute discuții moderate • 1h 15 minute studii de caz – aplicarea unui chestionar pentru evaluarea nevoilor la studii de caz create în prealabil, în funcție de profilul profesional al participanților la formare
Material de formare	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentare slide-uri • Instrucțiuni pentru formatori (nota de față și notele din slide-uri) • Materiale pentru participanți
Materiale pentru pregătirea formatorului	<ul style="list-style-type: none"> ○ DG Justice Guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA - <i>Guidance document</i>, disponibil la: https://www.legal-tools.org/en/browse/record/daaee5; ○ Capitolele relevante din Vasiliki Artinopolou, Alexandra Koufouli, Iro Michael, <i>Towards a victim-centred police response. Training manual</i>. (2018) elaborat în cadrul proiectului PROTASIS co-finanțat prin Programul Drepturi, Egalitate și Cetățenie al UE (JUST/2015/RDAP/AG/VICT/9318, disponibil la: https://protasis-project.eu/protasis-training-manual/ ○ Capitolele relevante din Gabriela Dima, Iolanda Felicia Beldianu (coord.) <i>Violența domestică: intervenția coordonată a echipei multidisciplinare. Manual pentru specialiști</i>, Timișoara, Editura de Vest, 2015, disponibil la: http://violentaimpotrivaefemeilor.ro/wp-content/uploads/2016/09/CONNECT-UNITBV-manual-pentru-specialisti-interventia-co.pdf (Manualul Connect) ○ SafeLives Dash risk checklist for the identification of high-risk cases of domestic abuse, stalking and “honour”-based violence, dezvoltat

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

	<p>în UK (http://www.safelives.org.uk/sites/default/files/resources/Dash%20for%20IDVAs%20FINAL_0.pdf)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ EVVI (Evaluation of Victims), la: https://victimsupport.eu/news/a-guide-for-individual-evaluation-of-victims-evvi-now-available/ (JUST/2013/JPEN/AG/4602)
Materiale pentru participanți	<ul style="list-style-type: none"> • Print după prezentarea slide-urilor (fără comentariile pentru formator/formatoare) • Directiva 2012/29/UE (Directiva victimelor) în limba română • H.G. 49/2011, componenta referitoare la Metodologia-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie. • Lg. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie • Eventuale metodologii/proceduri de lucru elaborate ca urmare a modificării Lg. 217/2003. • Traseul pentru obținerea unui ordin de protecție – actualizat cu ordinul de protecție provizoriu: https://violentaipotrivafemeilor.ro/infografic-traseul-pentru-a-obtine-un-ordin-de-protectie/ • Schemă cu serviciile de care poate beneficia o victimă • Listă cu servicii și contacte utile relevantă pentru zona unde se ține formarea/ zonele din care vin participanții la training. • Handouts cu întrebările din chestionarele pentru victime din exemplele de mai sus traduse (cu menționarea sursei).

Obiective de învățare:

La finalul acestui modul, participanții vor:

- Fi capabili să înțeleagă importanța cooperării multidisciplinare pentru respectarea drepturilor victimelor, dar și pentru o adecvată instrumentare a cazurilor;
- Fi capabili să înțeleagă elementele evaluării complete de nevoi și de risc;
- Fi capabili să aplice elementele evaluării complete de nevoi și de risc.

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Sfaturi generale:

- Este de așteptat ca formatorul să adapteze materialele la audiență și contextul specific al participanților la formare. Nu trebuie urmată ca atare prezentarea atâta timp cât se ating obiectivele formării și este transmisă informația centrală.
- Unele exemple apar în notițe/materiale. Formatorul ar trebui să le poată suplimenta cu propriile exemple, din experiența profesională.
- Formatorul trebuie să stăpânească foarte bine elementele de evaluare a riscului. Este recomandabil ca acest modul să se desfășoare în echipă multidisciplinară de doi formatori: polițist și asistent social, ambii cu experiență de asistență a victimelor/lucrul cu victime vulnerabile. Modulul se va baza foarte mult pe discuțiile cu participanții, iar formatorii sunt presupuși a putea explica și corecta abordări neconforme/incorecte din partea participanților.

Întrebări posibile pentru formularul de evaluare final:

1. Ce a fost cel mai util în cadrul acestei formări? (poate fi întrebare deschisă sau pot fi predefinite anumite tematici cu solicitarea evaluării fiecăreia pe o scară de la 1 la 10)
2. Numiți cinci drepturi din Directiva victimelor în ordinea în care vă vin în minte
3. Care sunt informațiile pe care trebuie să le comunicați victimei la primul contact?
4. Care sunt cele mai importante trei lucruri pe care le-ați învățat privitor la felul în care trebuie comunicat cu victimele infracțiunilor?
5. Care sunt ceilalți profesioniști cu care veți lucra în asistența victimelor?
6. Care este utilitatea acestei formări pentru activitatea dumneavoastră profesională?
7. Ce ați fi dorit să fie diferit în cadrul acestei formări?

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

MATERIALE ȘI RESURSE

Artinopolou Vasiliki , Koufouli Alexandra, Michael Iro *Towards a victim-centred police response. Training manual.* (2018) elaborat în cadrul proiectului PROTASIS co-finanțat prin Programul Drepturi, Egalitate și Cetățenie al UE (JUST/2015/RDAP/AG/VICT/9318, disponibil la: <https://protasis-project.eu/protasis-training-manual/>

Asociația ANAIS, *Ghid practic pentru victimele violenței în familie*, 2017, la: <http://violentaipotrivafemeilor.ro/wp-content/uploads/2017/08/Ghid-practic-A5-ANAIS-INT-12.pdf>

Bragă Andreea, Neaga Diana, Nica Anca, *Toată lumea știa – Violența împotriva femeilor române și neromâne între „normal” și normativ*, Hecate, București, 2017: http://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2015/03/Toata-lumea-stia_coperta.pdf

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Fișe tematice și profilul de țară al României: <https://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=press/factsheets&c=>

DG Justice Guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA - *Guidance document*, disponibil la: <https://www.legal-tools.org/en/browse/record/daaee5>

Dima Gabriela, Beldianu Iolanda Felicia (coord.) *Violența domestică: intervenția coordonată a echipei multidisciplinare. Manual pentru specialiști*, Timișoara, Editura de Vest, 2015, disponibil la: <http://violentaipotrivafemeilor.ro/wp-content/uploads/2016/09/CONNECT-UNITBV-manual-pentru-specialisti-interventia-co.pdf> (Manualul Connect)

Exercițiul “Privilege Walk” un exemplu de organizare a acestui exercițiu poate fi găsit la: <https://peacelearner.org/2016/03/14/privilege-walk-lesson-plan/>, elaborat în cadrul *George Mason’s School for Conflict Analysis and Resolution, sau BuzzFeed, What is privilege?*: <https://www.youtube.com/watch?v=hD5f8GuNuGQ>

EU Agency for Fundamental Rights, *Making hate crime visible în the European Union: acknowledging victims’ rights*, Viena, 2012, disponibil la: <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/making-hate-crime-visible-european-union-acknowledging-victims-rights>

EVVI (Evaluation of Victims), la: <https://victimsupport.eu/news/a-guide-for-individual-evaluation-of-victims-evvi-now-available/> (JUST/2013/JPEN/AG/4602)

Medina Johnson, Dulf Diana, Sidor Alexandra, *Manual de formare RESPONSE privind raportarea violenței de gen în cadrul serviciilor medicale pentru femei*, Proiectul RESPONSE; 2017, la: http://gbv-response.eu/wp-content/uploads/2017/03/01_manual_response-romana_web.pdf

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Medina Martins Margarida, Viegas Petra and Mimoso Rita (AMCV), Pauncz Alessandra (Asociatione Artemisia), Tóth Györgyi (NANE Women's Rights Association), Hiiemäe Reet (NGO Women's Shelter), Harwin Nicola și Cosgrove Sally (Women's Aid Federation of England, UK), *The Power to Change. How to set up and run support groups for victims and survivors of domestic violence*, 2008, la:

http://nane.hu/wp-content/uploads/2016/03/NANE_ThePowerToChange_2008.pdf

Morgan Steiner, Leslie, Ted Talk, *Why domestic violence victims don't leave* la:

<https://www.youtube.com/watch?v=V1yW5IsnSjo>

Nemeș Carmen, Crișan Giulia: *Violența în familie. Practică judiciară comentată*, ANAIS și Universul Juridic, București, 2017

SafeLives Dash risk checklist for the identification of high-risk cases of domestic abuse, stalking and "honour"-based violence, dezvoltat în UK, disponibil la:

http://www.safelives.org.uk/sites/default/files/resources/Dash%20for%20DVAs%20FINAL_0.pdf

Fundația Sensiblu, Harta serviciilor pentru victimele violenței domestice, disponibilă la

<http://www.fundatiasensiblu.ro/harta-serviciilor-pentru-victimele-violentei-domestice/>.

Vrăbiescu Ioana, *Phenja – suroritatea dintre femei împotriva violenței de gen*, 2015:

<http://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2015/03/Raport-Phenja-I.pdf>

Legislație:

- Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a deciziei cadru 2001/220/JAI a Consiliului;
- Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor
- prevederi specifice din Coduri - ex.: CP - prevederi legate de infracțiuni motivate de ură (art. 77,h; 369, 297,2; 282,1d); 381;382, 383-în anumite circumstanțe), violența în familie, infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, hărțuirea, traficul de persoane, protecția persoanei vătămate și a părții civile; CPP – art 111, 113, 124, 130;
- proceduri specifice de lucru în echipă multidisciplinară din domeniul asistenței sociale și protecției victimelor (ex. HG 49/2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în echipa multidisciplinara și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie și a Metodologiei de intervenție multidisciplinară și interinstituțională privind copiii exploatați și aflați în situații de

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum și copiii români migranți victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state);

- Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane;
- Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, republicată;
- Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați;
- OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată. Ordonanța nr. 137/2000;
- OUG 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război;
- Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;
- Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului;
- OUG 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă;
- Convenții ONU relevante și comentarii specifice la aceste convenții.

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.